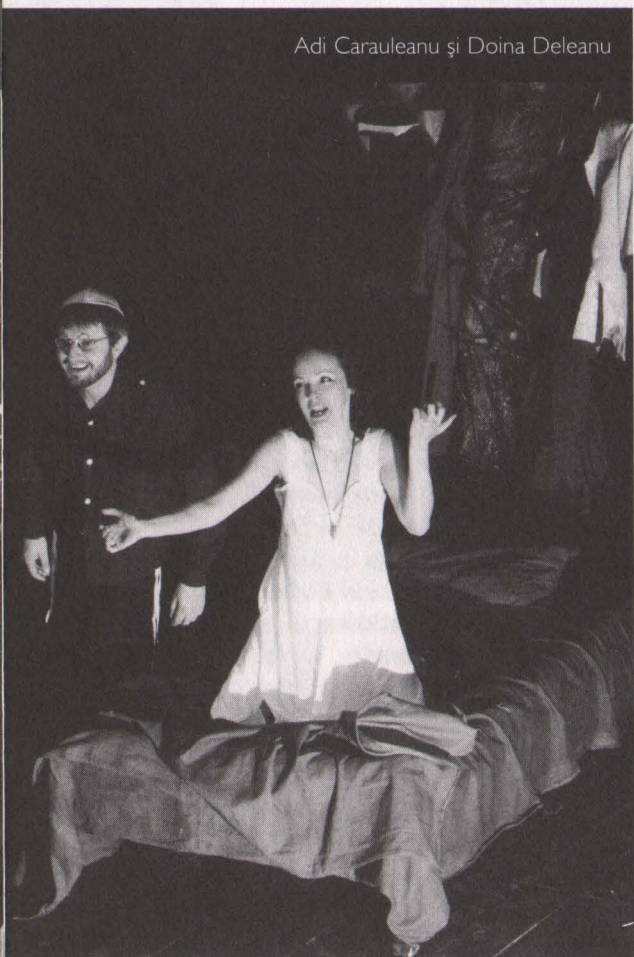

Inițiere în alteritate

TEIBELE ȘI DEMONUL Ei de Isaac Bashevis Singer și Eve Friedman. Traducerea: Centrul Internațional de limbi moderne – Iași • TEATRUL NAȚIONAL "VASILE ALECSANDRI" din IAȘI • Data reprezentației: 15 mai 1998 • Regia: Alexander Hausvater • Decorul: Guido Tondino (Canada) și Axenti Marfa • Costumele: Rodica Arghir • Distribuția: Doina Deleanu (Teibele), Adi Caraleanu (Alchonon), Anne Marie Chertic (Genendel), Teodor Corban (Menasha), Sergiu Tudose (Rabinul), Petronela Grigorescu, Antonela Comici, Vitalie Bichir, Constantin Pușcașu, Radu Ghilaș, Doru Aftanasu (Discipolii Rabinului).

Adi Caraleanu și Doina Deleanu

magică a teatrului. Cu atât mai justificată, această prevenitoare subliniere a nevoii noastre de inițiere, cu cât ni se va oferi șansa de a întrezări un alt univers, un sistem de gândire diferit de al nostru, sistem ce se poate descifra în vechile povești și pilde iudaice, în Talmud și în cărțile Cabalei. Desigur, preafrumoasa și plina de înțelepciune poveste a lui Teibele și a demonului ei, vizând depășirea limitelor ființei umane prin abandonul iubirii, dar și prin activarea puterilor spirituale ale acestei ființe, puteri capabile să-și asume o nouă identitate, poate să ne rămână străină, dacă suntem deja condamnați la cantonarea în propriile noastre limite (fie ele și de percepție a spectacolului teatral), conferindu-ne o confortabilă suficiență. Ea e cea care duce automat la respingerea alterității, la refuzul oricărui efort de înțelegere, nu numai a celuiilalt, ci și a propriei ființe.

Teibele și demonul ei

Ca și în cazul altor montări ale sale, Alexander Hausvater nu ne îngăduie să pătrundem în sala de spectacol fără a ne invita – și a ne obliga chiar – să ne pregătim, măcar ca stare de spirit, pentru această trecere într-o altă lume. Așa cum actorii se pregătesc în foaiere, la vedere, pentru ceea ce va urma, va trebui să parcurgem și noi un coridor, cu o evidentă semnificație inițiativă, pentru a ne regăsi apoi împreună în lumea

Fără să se suprapună perfect în (și ca) spectacol, tema piesei, cu meșteșugitele-i variațiuni (vezi relația de alter-ego a Rabinului cu ucenicul său, Alchonon), s-a întâlnit de astă dată fericit cu motivul fundamental al artei poetice a lui Alexander Hausvater, constând în forțarea limitelor expresivității teatrale, pentru a se ajunge în teritorii nebănuite ale comunității și iluminării. Un demers fără îndoială util ca experiență artistică, chiar dacă nu întot-

deauna productiv (și justificat) ca realizare scenică (vezi **Pericle** de Shakespeare la Teatrul Odeon). Aici, la Iași, regizorul a lucrat cu toată trupa și nu se mai simte acea stânjenitoare diferență de profesionalism între actorii în vârstă și cei foarte tineri ai teatrului. În roluri de mai mică sau mai mare întindere, ei și-au asumat cu credință condiția de participanți activi la estetica spectacolului, la crearea picturalității tablourilor sale vivante, alternând jubilația frustă a sărbătorilor ritualice cu eclatanța proiecțiilor onirice aspirând la clarviziune. Cu toate lungimile și decalajele de ritm din ultima sa parte, evidente la premieră, spectacolul nu e cătuși de puțin unul oarecare și nu merită a fi expediat în câteva rânduri. El are propria lui stare de spirit și o cadență interioară apropiată de baladescul cântecului bătrânesc de la noi și de aiurea, accentele regizorale înviorând sau involburând o curgere de poveste mereu plină de tâlc. "Cadru" acesteia, conceput de canadianul Guido Tondino și realizat de Axenti Marfa, îi asigură fluenta necesară, costumele semnate de Rodica Arghir aducând pete de culoare sugestive. Un ecleraj special, bine pus la punct, marchează trecerile dintr-un registru în altul, fără a afecta cursivitatea "poveștii". Nu o dată imaginile sunt șocante, uneori se insistă prea mult pe ceea ce putea fi doar sugerat, există și unele tratări mai puțin izbutite în registrul măștilor, dar ansamblul are permanent coerență, fiecare scenă legitimându-se prin sporirea înțeleșurilor pe care le aduce. Deținând rolul Rabinului, Sergiu Tudose știe să-și adjuce partea leului și să ne ofere o creație lucrată cu finețe de bijutier, gesturile sale, uneori abia schițate, mângâind parcă aerul, pentru a-l face protegiitor și benefic discipolilor săi. O savantă știință a semitonului, a privirii care se vede oglindită în celălalt, a murmurului care poate fi mai profund sau mai

tulburător decât orice strigăt dau măsura acestui mare actor. Teibele, femeia prin excelență, care are nevoie să-și dăruiască întreaga ființă celui ce i se pare hărăzit, și e și în stare s-o facă indiferent de consecințe, e întruchipată cu aplomb și forță lăuntrică de Doina Deleanu, actrița înțelegând și impunându-ne înțelegerea acestui personaj dificil, dar esențial în sistemul de valori adus în discuție. Nu e un rol cu care să te întâlnești la tot pasul. El presupune un foarte exigent examen de maturitate artistică, pe care Doina Deleanu îl trece cu brio. Alchonon, asistentul Rabinului,

cel care devine și demonul Hurmița, depășindu-și astfel limitele pământene (impuse și de cunoașterea cărților Cabalei) de dragul pământencei Teibele, îi prilejuiește lui Adi Carauleanu o minuțioasă compoziție în prima ipostază, cea de a doua, în care actorul devine practic de nerecunoscut, fiind jucată și ea cu precizie și forță dramatică. Într-o evidentă creștere profesională, Anne Marie Chertic e convingătoare în Genendel, iar Teodor Corban nu rămâne nici el dator rolului Menasha, construit cu o remarcabilă adecvare la datele personajului. Întregul grup al discipolilor Rabinului e

omogen și funcționează cu siguranță și promptitudine, dovadă că a avut ce învăța la "școala" lui Hausvater.

Chiar dacă nu vom fi înțeles toate tâlcurile acestei povești de iubire într-o lume furibund dezlănțuită împotriva vieții, ceși cere drepturile mai presus de orice dogmă, o anumită rezonanță simpatetică ne rămâne, îngândurându-ne în legătură cu tot ceea ce continuă să ne separe, dar nu merită să ne dezbine. S-ar putea spune, deci, că spectacolul, montat nu întâmplător la Iași, nu e deloc departe de a-și fi atins ținta.

Victor Parhon

Teoretic, un **Don Juan** în repertoriul Teatrului Național din Iași nu poate fi decât binevenit. Practic, însă, înțelegerea la care trebuie să se răspundă în teatru nu este atât *ce jucăm*, ci *cum* jucăm. Altfel spus, repertoriul poate să fie imbatibil pe hârtie și execrabil pe scenă, în special operele clasice riscând să devină de nerecunoscut și de nesuportat în pseudoviziuni regizorale ce amestecă totul, cu frenezia încântată de sine a producătorului de kitsch. Trăgând probabil cu ochiul prin grădina altora, care n-au ezitat, de pildă, să *îmbine* creația lui Euripide și Seneca pentru a da o nouă versiune, modernă și esențializată a **Phaedrei**, regizoarea Irina Popescu Boieru se simte și ea îndreptățită să *opună* piesele lui Molière și Tirso de Molina, devenite în spectacol nici mai mult, nici mai puțin decât "legendă" și "realitate".

Reducționismul e silnic și pauperizant pentru ambele opere, din care rămân doar fragmente dezlănate și replici care cu greu se mai leagă între ele, regizoarea contrazicându-le adesea cu năstrușnicii de grădiniță, acceptabile doar în programele *art school* pentru copiii orfani sau handicapați. Sunt și numere de circ, o Femeie în roșu, agățată la pod, bălângăindu-se nu tocmai grațios prin scenă, ca simbol subtil al pierzaniei dia-

Program de bar la Podul Iloaiei

DON JUAN, variantă scenică de Irina Popescu Boieru după Don Juan de Molière (traducerea: Al. Kirițescu) și Seducătorul din Sevilla de Tirso de Molina (traducerea: Aurel Covaci) • TEATRUL NAȚIONAL "VASILE ALECSANDRI" din IAȘI • Data reprezentației: 28 iunie 1998 • Regia: Irina Popescu Boieru • Scenografia: Rodica Arghir • Muzica: George Vanvu • Distribuția: Emil Coșeru (Don Juan), Adrian Păduraru (Sganarel), Mihaela Arsenescu-Werner (Dona Elvira), Monia Pricopi (Charlotte), Daniel Busuioc (Pierrot), Pușa Darie (Mathurine), Liviu Manoliu (Don Carlos), Cătălin Tudor Manea (Dimanche), Oana Sandu (Femeia în roșu), Gabriela Crișu (Gusman), Livia Iorga, Andreea Crișan (Recitatoarele) ș.a.

Don Juan care a furnizat cu generozitate

volești; sunt apoi noiene de hârjoneli stupide, cu râncedă glazură sexy; nu lipsesc nici (poate "parodice" ?) numere coregrafice, cu fustițe de serbări școlare, ce s-ar vrea, cine știe ?, cu parfum de Louvre pe vremea Regelui-Soare. E un talmeș-balmeș de nealescris, din care nu se mai poate pricepe aproape nimic, totul culminând cu un război erotic (ce se substituie confruntării dintre Don Juan și Don Carlos), simularea actului sexual de către fetițele lui Don Juan și băieții lui Don Carlos fiind demnă de un program de bar în Podul Iloaiei.

Filmată în întregime, "variante scenică" a Irinei Popescu Boieru poate fi însă utilă ca material didactic la clasele de regie (ca și la cele de actorie ale Universității de Arte din Iași,

numeroasa figurație a acestei montări), pentru cum *nu* trebuie să arate un spectacol, dacă vrea să mai aibă, cât de cât, nu o unitate, ci măcar o idee de stil. A analiza "creațiile" actoricești într-o astfel de "versiune" regizorală ar fi o jignire pe care actorii n-o merită, fie că e vorba de Emil Coșeru (Don Juan) sau de Mihaela Arsenescu-Werner (Dona Elvira) ori de oricare altul dintre ei.

Un singur lucru poate fi totuși reținut din spectacol și anume că Adrian Păduraru (Sganarel) se află într-o foarte bună formă profesională și are chiar vârsta la care l-ar putea juca pe Don Juan – desigur, într-o regie mai puțin "elaborată", dar măcar coerentă.

V.P.